

קרובים, רעים וידידים - במדים ובלא מדים הלכו אחר מטחו.
ובכי, בכי עם על עקירת יקיריו, ונהמה וזעקה הרעידו את
גלי האויר. ובור קטן ד' על ד' נכרה באדמה, אדמת ישראל
הרוויה מדם בניה, בו ינוח חבקוק לעולמים.

פרק נוסף על תחילת פעולותיו של חבקוק ז"ל, בספרו
של ירוחם כהן שיצא לאור לפני מספר שנים. שם הספר: לאור
היום ובמחשך. עמודים: 63-65.

הדיונים על עזבון המנוח, החלו מספר חודשים לאחר הפטירה.

מאחר והמנוח לא השאיר צוואה, והצדדים הנוגעים בדבר לא היו
בקיאים בחוק, וכדי שעזבון המנוח עם כל הכאב שבדבר, יחולק
באופן חוקי בין היורשים, הוחלט שכל צד ימנה לו עורך דין
וכך היה.

אבל מצב בריאותי באותם חודשי האבל והיגון לא היה יציב,
והייתי חייב לפי הוראות הרופא, להכנס לבית החולים לבדיקות
ולניתוח בכליה הימנית (לפני פטירת המנוח נותחתי בכליה
השמאלית). בשל כך נדחה הטפול בענין העזבון.

בסוף מרץ 1952 יצאתי מבית החולים, ובחודש יולי 1952,
נסחיים הענין באופן חוקי בהבנה הודית, והכל בא על מקומו
בשלום.

כל ימי החופשה, ישן חבקוק בביח אחיו בהפסקות מועטות בלבד, לאכילה, לשיחה קלה ולשאר צרכים. בביח אחיו השינה בטוחה.

סוף סוף סיים חבקוק את שירותו לכבודו ולכבוד יחידתו. אך הנה נדרש לעוד שנה. אתה נחוץ! נאמר לו, והוא חותם על טפסיו של צבא הקבע לשנה נוספת, כנדרש, ואף עולה בדרגה. בחור כך רוצה חבקוק בביח משפחה משלו, נערה ישא לו, בנים יוליד, יבנה בית בישראל, ודומה שגם הפעם מאיר לו מזלו אח פניו. וחמה השנה, ובסיומה היה חבקוק בעל בעמיו, גבר נשוי העושה לבנין ביתו. עזרה כספית מהצבא ניתנה לו - הלואה, בזכות העבר בזכות ההוה ו... בזכות העתיד, כי שוב נדרש לתפקיד. נאמר: להדרכה, להכשרת לוחמים שיהיו כמוהו.

ושוב נענה לדורשיו, והפעם נחתיב לשירות של שלש שנים נוספות. ביני לביני עד שתחארגן מחלקתו, מופיעים הכא והתם ענינים שיש לטפל בהם בזריזות, והוא נע אל הענינים, עד הסוף המר שהדביקו על הסף, על מפתן אשור. מן המארב, בדרך לסדום שמו קץ לחייו.

חבקוק כהן עראקי, בן למשפחת עראקי הענפה וכבודת היחס, נצר וצאצא לר' שלום הכהן עראקי מצנעא. מי שהיה נשיאה הדגול של יהדות חימן כולה, בין אחריהן וראשיתן של המאות ה-17 וה-18; חבקוק כהן עראקי שריד מפואר מאותו דור נעורים ארץ-ישראלי-פלמ"ח, איננו. רק ידיעה קצרה עד מאד (אל תגידו בגת!) בת חמש-שש שורות בלבד הופיעה בעתונות: קצין וחייל נהרגו... הידיעה נמסרה לקרוביהם....

ובאותו היום, אי שם נחקיים מצעד הלוייתו של חבקוק, וההלוייה הייתה המונית, רבת משתתפים, וקהל, קהל רב. משפחה,

כאשר הגיעה השעה הגדולה, המכרעת, אשר לשמה היה כל המאמץ והיגע, היה חבקוק מוכן ומתוקן בכל רמ"ח ושס"ה שלו ליעודו; והוא הלך לקראתו בלא היסוס ובאומץ מצניע דרך; הוא הלך אל הנעלם, אל מעבר לגלוי וידוע, מחוץ פשטות ובהירות דעת של לוחם. כלי הקטל רעמו בארצנו, המוח קצר קצירו ואיש איש מן הלוחמים עמד נכחו בכל כוחותיו, בכל כושר לחימתו - אך גם אם גדלה הסכנה, היו שעות של הפוגה ומנוחה. ואילו חבקוק, המוח התנכל לו מן המארב על כל צעד ושעל! כשחבריו בעלי התפקיד המיוחד. דקה אחר דקה במשך שתי שנות שירותו היו חייו חלויים לו מנגד. ניד עפעף כלשהו, חוסר זהירות קל שבקלים והם עלולים להטרף בכף - ולא יבכה כלב את מותו. אך ראה פלא: דרך תחתים ממוקשת זו - נכנס בה חבקוק בשלום ויצא ממנה בשלום. ההיה זה, מזל שנתמזל לו? או סוד חכמתו של נער זריז וממולח? או חיותו התוססת, אשר עוד בינקותו התגלחה בכל תריפותה? או כל אלה כאחד עמדו לו והוא ניצל? לפתע הופיע חבקוק אל אחיו ואחיותיו.

והוא שלם ובריא וצחוק במלוא פניו כמו זה עתה חזר ממסע תענוגות. אי היית אחי? שואלו אחיו, ודמעות לא נכבשות זולגות מעיניו. אח... לא יאה, לא יאה לך אחי בכך, הן בכיר אחת ממני, גבר... ואני כפי שאתה רואני בריא ואף חזרתי... סוחר הייתי... טוב היה לי... ושתיקה. שתיקה שאינה אומרת מאומה, שאינה מגלה שמץ מן החפקיד; הן חייל טוב וידוע משמעת הוא חבקוק ויש דברים שאינם ברשותי, אחי.

רק לישון, לישון רצה חבקוק. שם במעבר השינה היא מסוכנה. אפשר רק לנמנם פעמים אי-פה אי-שם; כי בשינה אין לאדם שליטה על חושיו הסמויים, והם עלולים להסגירו. ימים על ימים, כמעט

בעתון משא. במה לספרות, אמונה ובקורת (כחוספת לעתון בשער)
מיום י"א שבט-תשי"ב 7.2.52

חיו ומותו של לוחם אלמוני / מ. טביב

(שליש למות חבקוק כהן עראקי ז"ל)

חבקוק - שריד מפואר מאותו דור נעורים ארץ-ישראלי: פלמ"ח,
פלמ"ח הראשונים אשר שרף לבו ללא שיור על מזבח החקומה ועצמאות
ישראל. חינוך היה, פעוטון בן שלש, כשעלה עם משפחתו לא"י לפני
עשרים ושלש שנים מחימן. חינוך ויחום. הוא היה חורר וחלש, ולאחר
זמן אף חלה קשות. אך החינוך, נאבק עם המות ויכול לו - הוא נשאר
בחיים; ידי דודות וסבתות סיפלו בו באהבה וברחמים והוא גדל, נער
יפה עינים, שפניו מאירים גם בלא חיוך. לאחר זמן, וחבקוק כבן
י"ג, הלך גם האב בדרך כל הארץ והוא, עם אח אחד ושתי אחיות
בכירים ממנו, אך כולם גוזלים רכים, נשארו ללא אב וללא אם.
ילדו ללא אושר וללא נחת, ימי יתמות. אך חבקוק בשלו: ממשיך
וגדל. יחום, אך לא פרע יגדל הנער: תחילה מארי וחדר, ואח"כ
ביה ספר עממי שבו הוא מצטיין. וככל בן טובים חמיד פסוקו על
לשוננו. אח"כ - ככל נער עובד, מצטרף הוא להסתדרות הנוער-העובד
ומשם להכשרה. לגרעין החישובותי קבוצי וכמובן מאליו: לפלמ"ח.

בשל גון עורו, מוצאו העדתי, לשון ערב שבפיו וכשרונו
המיוחד והבולט נמצא חבקוק כשר לחפקידים מיוחדים בפלמ"ח, והוא
מצטרף לפלוגה מיוחדת. ככל חבריו ב-מיוחדת, עובר חבקוק אמונים
בכל השטחים, אמונים ארוכים, מאומצים, מפרכים ורבי מחינות
גופנית ונפשית. העלם שנחבגר מחבלט בהתקדמותו, והקול עובר כי
הוא מוכשר עד למאד; נער שעושים הוא למפקדיו ולחבריו בחביבותו,
ברצינותו, בתפישתו המהירה במסירות ללא שיור ובאומץ לבו, העשוי
ללא חת וללא רחיעה.

זוכר אני את הנער חבקוק בסניף הנוער-העובד: נער זריז,
בקיאה בהלכות חכמים, שר ומחונן בשמיעה וקול, אהוב על חבריו,
בעל דרך ארץ. מעולם לא הגביה קולו על גדול ממנו ולא על קטן
ממנו. בשיחה אחר מחגליה לפניך נפש עדינה היודעת להקשיב
ולכבד דעות גם כשאינו מסכים להן. חבריו היו מטילים עליו
תפקידים רבים ואחראים והוא מלאם בשקט ובצנועה.

ומן הסניף להכשרה, ממנה נקרא לפלמ"ח, שנהגו לספר על
תפקידיהם ומקצת להתרברב, כדרך הנעורים. ואילו הוא חמיד
שוכב באוהלו מחתח לעץ התאנה, מחלל ושר, משתעשע עם ילדי הגן
ובית הספר שכה אהבם והם אותו. כל תפקיד אשר הוטל עליו ביצע.
מעולם לא שמעו אותו אומר: לא אקבל או לא אוכל למלאות תפקיד
זה או אחר. טוב, אלך! זו הייתה תשובתו הנצחית עד רגעי
האחרונים.

כחשע שנים רצופות נשא בתפקידים בקו ראשון של החזית.
היה יוצא מסכנה אחת ונקלע אל השניה, והוא המשיך... רק לפני
חצי שנה חגג יום חתונתו וכל מי שהכיר אותו בא להשתתף ביום
חתונתו. היה זה יום גדול לחבקוק וחבריו. כמה שמחו לאושרו
של נער אשר מילדותו לא ידע טעמו של בית. הוא הקים בית, והיה
מאושר בכל הישג קטן בחיי המשפחה. אך הגורל התאכזר והרס את
כל חלומותיו ושאיפותיו. כל יום בחייו היה ספוג נאמנות
ומסירות לתפקידים שהוא מילא עד רגעי חייו האחרונים, ויבוא
יום אשר יסופר בו על פועלו של חבקוק ושל חבריו אשר אחר.

לקט מהעתונות על חבקוק ז"ל

בעתון על המשמר מיום 15.1.52

לזכר נעדרים. שבעה למות חבקוק

זכורני, שנת 1944. קבלנו את פני הבאים החדשים-תגבורת
מתנדבים ליחידתנו. בחורים שחורחים משופמים ומבין כולם משכה
את עיני דמותו של אחד קטן וצעיר, חסר שפם, מעט נער. הוא
התהלך שותק ומחייך ועיניו המבריקות העידו על מתיחות פנימית.
בשיחת הכרות שאלחיו: איזו רוח הביאך הנה? ענה: באחי יחד עם
כולם. רמזתי לו על הסכנה שבחפקיד. ענה: יודע, כולם יודעים,
הכל תורמים, גם אני אחרום. אכן, חבקוק, חרמח גם חרמח. לא
אכזבת אף אחד מאתנו. חרמח את כל אשר היה לך- זמנך, מאמצריך,
וגם חייך.

ראינוך בצאתך ל-ג'ובים והתפעלנו מהנכונות, המסירות,
ההתמדה וההקרבה שגליית בכל אשר הוטל עליך, ואת הכל עשית
כדבר מובן מאליו. חבקוק! מי מאתנו - הג'מאעה, לא יזכור
את עליצותך, מי מאתנו ישכח את צלילי חלילך בין השמשות
ומסביב למדורה, מי מאתנו ישכח את רינת קולך המהדהד בינות
לאוהלי מחננו נדנדה, נדנדה, הרימיני לשמי על.

חבקוק יקר! הלכת מעמנו אך זכורך ילוונו תמיד.

ש. סמור

בעתון על המשמר מיום 3.2.52

לזכר נעדרים / על חבקוק כי איננו

דומה, כאילו הוא נמצא אי שם בחפקיד בדרכו ויחזור -
כזו היא הרגשת חבריו של חבקוק.

בית הספר היסודי חביב
ראשון לציון

31.12.51

לכבוד
מר שלום כהן
כ א ו

ח.נ.

הננו משתתפים בצערך הרב בנפול אחיך חבקוק ז"ל,
על משמר הבטחון והגנה המולדה.

י. עדיני
הנהלה בית הספר
חבר המורים המזכירות

ח' חנוכה תשי"ב

לשלום כהן, רעי!

גדמתי לשמע הידיעה על רצח אחיך חבקוק ז"ל
בידי זידים. זכות גדולה נפלה בחלקו של המנוח שהיה
שליח העם ועשה דרכו בארצות נכר למען המולדת. ואחה
חברי תנועת בוזאת ששמו חרוח בחולדות השחרור של
ארצנו. וייתאמר עליו חבל על דאבדין ולא משתכחין.

ברגשי השתתפות בצער
ש. מדליה

בעמוד ראשון של ידיעות אחרונות מיום ששי, כ"ט כסלו
תשי"ב, 28.12.51, יום אחרי הקבורה, הופיעה בראש העמוד
באותיות גדולות הידיעה הבאה: התנגשות מן המארב בדרך לסדום.
מכונית צבאית הותקפה באש אוטומטית. שני חיילי צ.ה.ל. נהרגו
- אחד נפצע. שני חיילים ישראלים נפלו קרבן במארב ששמה
כנופיה ערבית בדרך עין חסוב-סדום. חייל שלישי, נפצע -
נמסר בשידור הבוקר של חגגת המזרח הקרוב מקפריסין. שלושת
החיילים נסעו במכונית משא צבאית גדולה מעין חסוב לסדום.
כשהתקרבה המכונית למקום המועד לפורענויות, בעיקול הדרך,
שם כבר בוצעו השנה שתי התקפות אחרות על מכוניות ישראליות.
השגיחו החיילים בראשו של ערבי המציץ אליהם מאחורי הסלעים.
הם עצרו במכונית וניסו להפנותה אחור. אולם אז ניתך עליהם
מטר אש מאחורי הסלעים. החיילים השיבו באש ונהרגו את אחד
המתקיפים. אולם הקרב לא היה שווה כוחות. שנים מן החיילים
היהודים נהרגו והשלישי נפצע קשה והיה מוטל כמח. אנשי
הכנופיה שדדו את נשק החיילים, ופשטו מעליהם את מדיהם,
בטרם הסתלקו. כך נכתב בעתון בתאריך הנ"ל.

חלק מאגרות חנומים

30.12.51

לחברנו היקר שלום כהן!

בצער רב וביגון קודר הננו משתחפים באבלך הכבד
בנפול אחיך על משמרתו. עליו נאמר: איך נפלו גבורים
ויאבדו כלי מלחמה. ועוד נאמר: מנשרים קלו מאריות גברו.

מה ידאב לבנו כי נגדע כה צעיר ורענן, שירח את עמו
ומולדתו באמונה ובחום. רק בן 26 היה וכבר כבה אור חייו.
יהי זכרו ברוך, וחקוק בלבנו. שא נא את ניחומנו.

מזל וירוחם גדסי.

סגן חבוק כהן ז"ל
נפל בעת מלוי תפקידו בדרך סדום-עין-חרוב

ביום ד' כ"ז בכסלו תשי"ב, 26.12.51, הופיע איש בטחון
ומסר בצער את הידיעה המחרידה: חבוק אינו.

יהודיה רעייתי פרצה בבכי ובזעקה גדולה: חבוק מח,
חבוק גה-רג. אני נחקפתי בהלם ולא יכלתי להוציא הגה מפי.
השמועה פשטה חיש מהר והגיעה למשפחה בשכונה. רבים באו לבייתי
לבכוח ולקונן, ולהשחתף בצער המשפחה.

חבוק נחן כל חייו למדינת ישראל. זה כואב מאד, כואב
לאבד את יקר ואהוב. רק בן 26 היה בנופלו, ו-6 חודשים מיום
נישואיו. במוחו השאיר אשה צעירה שכה אהב.

למחרת נערכה למנוח לווייה צבאית רבת משתתפים. ארונו
של חבוק הגיע לראשון-לציון, כשהוא מונח על קומנדקר צבאי
מכוסה בדגל המדינה ומשני צידי הארון משמר כבוד. ההלוויה
עברה ברחובות הבאים: רוטשילד, נורדאו, גוה-ציון. עצרה לרגעים
מספר ליד בית המנוח ברחוב הפלמ"ח, והמשיכה לשיבת-ציון. בחצר
בית הכנסת הספידו את המנוח ונאמר קדיש. ההלוויה המשיכה דרכה
לבית העלמין הישן, שם נטמנה גופתו למנוחת עולמים.

הוראת הרופאים שכבתי בביית חודש החלמה. לאחר שהחלמתי מהניחות, הלכתי עם רעייתי לשכונה לבקר אחי, ושמחנו לראות שחבוק ורעייתו הסתדרו יפה בדירה והיו מאושרים.

על פי רוב היינו מבקרים בשבתות אצלם. בשבת האחרונה שבקרנו, ישבנו יחד בסלון ושווחחנו על כל מיני בעיות: על חוסר עבודה והמצב הבטחוני, על הפרעות באספקת המים ועל חוסר מקומות ישיבה בדירה. חבוק אמר שהוא יקנה עוד 2 כסאות כדי שלא יחסר מקום לחברה שבאים לבקר אותם.

חבוק ורעייתו היו גרים ברחוב הפלמ"ח, בין שכונת נוה-ציון ושכונת שיבת ציון. לא יכולנו לבקר אותם לעתים קרובות משלוש סיבות:

א. דעחנו הייתה לא להפריע לזוג הצעיר בביקורים בתחילת דרכו, ולאפשר לשניהם לבנות את ביתם בלי כל הפרעה.

ב. כשהיינו מבקרים אצל הזוג, היינו חייבים מבחינה מוסרית לבקר גם אצל כל המשפחות.

ג. בביית הספר היו כל ערב קורסים שונים, אסיפות הורים וכד'. ובשל כך לא חמיד יכולנו לצאת לביקורים.

על אף כל זאת עקבנו וראינו שחבוק ורעייתו חיים באושר, והיינו שמחים בשמחתם. עד שבא היום המר והנמהר והרס הכל.

נישואי חבקוק

ביום ד', ט"ז בסיון תשי"א, 20.6.51, החקיים טכס נישואי חבקוק עם בח"ל. הטכס נערך בביה הורי הכלה בנחלת-יהודה. רוב המוזמנים היו חבורה וחברים מקיבוצים שונים, וכן מהמחלקה בה עבד חבקוק. רבים מבני המקום וקרובי משפחה, באו לברך את הזוג הצעיר ביום כלולותיהם. וכמו כל חתונה מסתיים הערב בשירה וריקודים עממיים, ריקודי הורה עד חצות.

נחוח כליה

אני לא הייתי עוד קודם לכן בקו הבריאות, ונאלצתי לעזוב את המקום לפני הסיום. בדיקות וצלומי רנטגן שנעשו לי, הראו אבנים בכליות.

בחגילת יולי 1951 נשלחתי ע"י הרופא לביה החולים "אסף הרופא" לאשפוז. זה היה שבועיים אחרי חתונת אחי. רק לאחר 10 ימים של בדיקות חוזרות ונשנות, נותחתי בכליה השמאלית. ולפי דברי הרופאים היו 15 אבנים בחור הכליה. חלק מהן נחננו לי למזכרת, והשאר שלחו לבדיקה במעבדה כדי לדעת ממה נוצרו. סבלתי מאד מהנחות. הקיץ היה חם ויבש וזה השפיע שהפצע לא הגליד מהר.

חבקוק בא לבקר אותי עם החבר שלו. הוא שאל את הרופאים על מצבי, ולדבריהם מצב בריאותי משתפר. כך סיפר לי חבקוק שישב ליד מיטתי בעת הביקור.

כעבור חודשיים של אשפוז, שוחררתי מבית החולים. לפי

השני הוא חברך הטוב לעבודה יוסף בן סעדיה. כחבתי לו
מכתב בו בקשתי ידיעות על אודותיך. מאחר ולא ענה למכתבי
חור זמן סביר, נסעתי אליו לגבעה - אחת יודע היכן זה - מזל
שחפסתי אותו. כששאלתי מדוע לא ענה למכתבי? החנצל ואמר
שלא היה לו פנאי. ספרתי לו שקבלתי הכתובת שלך מקצין העיר,
ושאני חושב לנסוע לבקר אצלך. כששמע יוסף שאני רוצה לבקר
אותך, הזהיר אותי מלעשות זאת. אל תסע אליו - אמר. לא יתנו
לך בשום פנים לראותו. חנסה לכתוב לו. אני גם לא בטוח שהוא
יענה למכתבך. אבל חשלה לו מכתב. אני: האמר לי את האמת,
יוסף, האם חבוקק בהסגר? מה זה אסור לראותו, לא יענה למכתבים,
מה קורה כאן? חבוקק לא בהסגר, הוא ממלא תפקיד כזה שמחייב
אותו לא לראות איש. בזה נסתיימה השיחה עם יוסף.

אחת רואה אחי היקר, הייתי תמים עד כדי כך שהאמנתי לשני
האנשים האלה, ושלחתי לך מכתב ארוך מלא געגועים ואהבה, בחקרה
לחשובה מהירה ממך. נחלתי אכזבה מרה לאחר שעבר זמן רב בלי כל
חשובה. במקום חשובה היו באים בשמך מדי פעם אנשי בטחון ומוסרים
דרישת שלום. אמרתי לחבוקק: כל זה כבר עבר, העיקר ברוך השם
שאחה בביח.

חבוקק שהיה עדיין מגוייס, המשיך בחפיקתו מחוץ לעיר ומדי
פעם היה בא לבקר את המשפחה. לאחי הייתה דירה בח 2 חדרים, מטבח
ונוחיות שקיבל מעזבון אבינו המנוח. הדירה הייתה מוזנחת, והיה
צורך לשפץ אותה. חבוקק עמד להינשא עם בח"ל ולהקים לו משפחה
משלו. לאחר שהוחלט על טיב החיקונים וגוון הצבעים, הוזמן בעל
מקצוע להכנת הדירה לייעודה. במשך חודש ימים בוצעו כל החקונים,
סידו וצבע וריהוט חדש והדירה כבר הייתה מוכנה מראש לכניסתם של
בני הזוג המאושר, פרט לכמה אביזרים שהיו חסרים לקישוט הדירה,
לא היה חסר דבר.

חבוקק נענה לבקשתי והוא מספר: בהחללה הייתי בהכשרה בכמה קיבוצים. שם גם התחלתי ללמוד שפות. עברתי לנח"ל ושוב לקיבוץ, עברתי אימונים מפורכים, אחרי כן גוייסתי להגנה, לפלמ"ח ומכאן לצבא. היה לי תפקיד מיוחד וסודי, שהיה עלי ללמוד אותו הרבה. אחרי שעברתי מבחנים קשים ע"י הממונים עלי, נשלחתי למלא את התפקיד הזה בחו"ל. כשסיימתי שירות חובה בצבא, ביקשו ממני לתחום קבע ל-3 שנים וכך המשכתי בתפקיד שהוטל עלי.

חבוקק מוסיף: אל תחשוב אחי שהיה לי קל. התגעגעתי מאוד לראותכם יותר ממה שתארום לעצמכם. לפני זמן מה חזרתי. עדיין לא השתחררתי מהצבא, אבל יהיה לי עתה יותר פנאי לבקר את המשפחה. אני שמח לראות שכולכם בריאים, ולא נפגע מישהו מכם מהמלחמה.

יש לי חברה ממשפחה טובה שהכרתי בקיבוץ אלונים. הוריה גרים בנחלה יהודה. אני רוצה בעוד חודש-חודשיים, לחקן, לסייד ולצבוע את הדירה. לפני כן אני אביא את מירה לדירה ונחייץ יחד באיזה גוון של סיד וצבע כדאי לבחור.

תאמר לי, אחי, אני שואל אותם: במלחמת השחרור שלחתי לך מכתב ולא קבלתי תשובה. מדוע? חבוקק: כי לא הייתי בארץ, ונמנע ממני לכתוב כל שכן לבקר. אל תצטער - אמרתי לחבוקק, אבל חשמע איך שני אנשים נטעו בי אשליה שאתה בארץ. הראשון, קצין העיר שבקשתי ממנו לאחר אותך אמר לי לכתוב לך לקריית מוצקין, שם אתה נמצא. לחיזוק דבריו הקצין הוסיף, שהוא לא מבין מדוע אינך כותב למשפחה. שמחתי לשמוע זאת שאתה בקריית מוצקין ומבלה בעיר הכרמל, וחשבתי לא לכתוב לך, אלא לבוא לראותך ממש.

כזאת שלחתי לשלום ולצביה. אני רוצה שחראי לדודים
ולדודות את התמונה כדי שיהיו בטוחים. את המכתב
הזה אני שולח בהזדמנות ואיני יודע מהי אכתוב מכתב
שני, כך שאל תחכי בזמן הקרוב למכתב ממני.

חבקוק.

לא קבלנו מכתבים יותר אחרי מכתב זה. אמנם הביקורים
אצל המשפחה מטעם הצבא, נמשכו עד חודש אוקטובר 1950. אחרי
כן לא באו יותר.

בחודש דצמבר 1950, בלי כל הודעה מוקדמת, הגיע חבקוק
הביתה ולשמחת המשפחה לא היה גבול. כולם הקיפו אותו והמטירו
עליו שאלות שונות: נו, מה שלומך? מה עשית, איפה היית? למה
לא באת לבקר או כתבת? ספר, ספר, מאיצים בו.

משום מה הרגשתי שאני אינו מוכן להשיב לשאלות על
מעשיו בשנות העדרותו מהבית. השתדלתי להפנות חשומת לב
השואלים לדברים אחרים, כדי לשחרר אותו מהלחץ שהפעילו עליו.
לבסוף רמזתי לו שיבוא ללוח אוהי למקום כלשהו. חבקוק הבין
את הרמז ונלוה אלי. כשיצאנו מהחדר, נאנח אנחת רווחה ואמר:
הצלח אוהי. הם שואלים אותי על דברים שאינני יכול לספר להם
מטעמי בטחון.

חראה חבקוק, אמרתי לו: זה טבעי שאחרי כמה שנים של
העדרות מהסביבה, מהבית, אנשים שואלים מפני שכל הזמן דאגו
לשלומך, וגם מחוץ סקרנות רוצים לדעת מה עשית כל השנים הללו?
ולא בקלות תפטר מהם. כל הזמן ישאלו אותך ועליך לדעת מה
להשיב. זה מעיק לי - ענה חבקוק, אתם רוצים לדעת ממני הרבה
ואני יכול לספר רק מעט. בקשתי ממנו שיספר רק מה שמוחר לו.

יום אחד מבשרים לי שהגיע מכתב. אני נוטל את המעטפה
לידי. כחובת השולח לא היחה וחותרת הדואר על המעטפה היחה
מטושטשת.

במהירות פתחתי המעטפה. אני מחחיל לקרוא את המכתב,
רואה מי חתם, חבוקוק! כן חבוקוק - אני אומר ליהודית ועיייתי
בהתרגשות. שב, שב היא אומרת לי, קרא את המכתב, אני רוצה
לשמוע. מכתב זה שנשלח לאחותי שרה, נשלח גם לי וגם לאחותי
צביה באותו נוסח. וזה לשונו:

25.10.49

לאחותי היקרה, שרה!

שלום! בודאי תשמחי לקבל ממני מכתב ולו קצר.
אמנם עברה למעלה ממחצית השנה מאז ראיתיך בפעם
האחרונה, אך משהו מיוחד לא קרה. אני בריא ושלם
ומרגיש מצוין. ממלא את תפקידי כיתר החיילים ואין
לך מה לדאוג.

איני יודע, אך מתאר אני לעצמי שגם את וגם
חנן התגייסו. מה מאד רציתי לדעת זאת, מה תפקידך
במערכת מלחמה, ואין את מרגישה בתפקיד? מה שלום
חנן? האם הוא נמצא בקרבך? או שנשלח הרחק מהביח?

שרה! הרבה אין לי מה לכתוב. גם החנאים והמצב
כיום אינם מאפשרים כתיבה חפזית. וגם בקור קצר
הוא מן הנמנע. לכן אל תכעסי אם אטיים את מכתבי
הקצר. רק אבקשך כי תגשי לדודים ולדודות, ותמסרי
להם ברכה שלום חמה ממני ושלא ידאגו. ד"ש מיוחד
לדוד זכריה. כמו כן דרישת שלום לדודה הוידה
ובתה.

חיי שלום וכל טוב, מאחריך אוהבך

חבוקוק

נ.ב.: כדי שתהיי בטוחה שאני חי וקיים, אני מצרף
בזה חמונה. ומקווה אני שתשמחי בה. חמונה

עלושה מכתבים קצרים אלה, נשלחו לי בשם חבוק
מחבריו ליחידה. הריהם לפניכם;

10.8.1948

למר שלום כהן שלום רב !

לאחר שיחה עם המפקד, הברר לי שיש קשר
הרוק עם חבוק, שלומו טוב והכל אצלו בסדר,
אך לצערי, אינכם יכולים לכתוב אליו וכמ"כ
הוא אליכם. אתכם הסליחה.

בכבוד: יוסף ו' - יצ"ה.

מאת: הקד'ק שלום
הקד'ק מקד'ק משה'י אליך. את
הכתב: משה'י הססה:

"מאחזקים" שונה מזה הכתב מן-
החנות. מאוז משה'י משה'י אתכם
דמג'יק מל-בסדר, אולם התנאים והזמן אינם
מאפשרים זאת. אך הקוה שמשאב יקווק.
היו שאומ' ומשמה מנוכחם."

אני מאחזים לכם זל' שמה.

יג'ל, גשמה."

יום רביעי, 24.11.49

לאחי ובני משפחתי היקרים

שלום!

בטוחני כי תשמחו לקבל מכתב זה ממני, אם כי יהיה קצר. רבות אין לי מה לכתוב. אני בריא ושלם. מבלה יפה, חנאי הזמן לא אפשרו לי בקור ולו קצר אצלכם. בטוחני כי חסלחו לי. אצלי אין כל חדש. כרגיל בזמן כזמננו, מה עושה כל בחור. כך גם אני ממלא את חפיקי. מה מאד משחוקק אני לראותכם, ולהסב אחכם ליד שולחן אחד. שבת בני משפחה גם יחד, וביחוד אחם, הקטנים שבודאי גדלתם, יהודה, יונה יוסי וברוריה. מחאר אני לעצמי שיהודה כבר סיים את חוק למודיו בבית הספר. אחולים לבביים לך יהודה! עלה והצלח. ואחם! יחר השלושה העפילו בעקבות אחיכם הבכור. ואליך אחי היקר ויהודית היקרה! שאו שלום וכל טוב ממני. אמנם רחוק אני מכם אך לבי קרוב אליכם, וחמיד חמיד מחשבותי אחכם. מאד צדק מי שאמר: "ככל שמרחקים - הלבבות מחקרבים". מסרו שלום בשמי לכל בני המשפחה גדול וקטן, אל תחסירו אף אחד. אגב, הודיעוני כי אתה, אחי היקר, באת פעמיים לגבעת-השלושה ודאגת מאד. אבקשך אחי, אל חדאג. אני חי וקיים, בריא ושלם, ולסימן הרי לכם חמונתי מלפני שבוע. אסיים את מכתבי בחקוה שמכתבי זה יגיע אליכם וימצאכם בריאים ושלמים.

היו שלום וכל טוב
מאחיכם הצעיר

חבקוק

נ.ב. מצורף בזה מכתב לשרה. מסור לה בצורף ד"ש. כמו כן אני שלחתי גם לצביה מכתב. המכתב שלך ארוך יותר משני המכתבים ששלחתי לצביה ושרה. כמו כן נשלח מכתב זה בהזדמנות, ואיני יודע מהי תחזור שוב הזדמנות. בכל אופן לא בקרוב. אשחדל שיבקרו אצלך בבית וימסרו ד"ש בשמי, ואחם מסור ליחר בני המשפחה.

חבקוק

רוצה להביך אותך. ביחס ליוסף סמוך עליו. עליך
ועל מעשיך לא פצה את פיו.

בענין ביקור קצר לימי החגים אצל משפחתך, זאת
אני משאיר למצפונך ובפרט למצפונם של הממונים עליך.

בזמן האחרון רבים שואלים לשלומך. היחה אפילו
שמועה שאינך ח"ו יותר בחיים. שמועה אלה מדכאות
את המשפחה והקרובים. זכור חבקוק היקר, מכחבך
שכולנו מחכים בכליון עינים, יבדה אח כל השמועות.

כולנו בריאים ושולחים לך דרישת שלום ונשיקות
חמות, מכל בני המשפחה גדולים וקטנים, ומאחיוחינו
צביה ושרה, מיהודית מיוסף טביב ומזכריה מחלי.

אנא כתוב וחחוס בזה על כולנו.

בברכה נאמנה מעומק הלב
ממשפחתך המחגגעת לראותך.

חודשיים עברו בערך מיום ששלחתי לאחי את מכתבי האחרון,
הופיע בבית שלנו חייל ושאל כשחיוך נסוך על פניו, האם כאן
משפחת חבקוק כהן? לחשובתי החיובית אמר: אני באחי בשליחותו
למסור לכם דרישת שלום חמה ממנו. חבקוק מרגיש טוב, אבל אינו
יכול לעת עתה לבקר את המשפחה. הוא מבטיח לכתוב לכם בהזדמנות
הראשונה שתהיה לו.

החייל ישב כחצי שעה. לפני שהלך הודיתי לו על הביקור,
ובקשתי ממנו למסור לחבקוק דרישת שלום מכל המשפחה המחכה
למכתב ממנו. החייל שבא בשליחות חבקוק, אמנם הרגיע קצת את
המשפחה, אבל זה לא רק הדאגה לשלום אחי עמדה על הפרק, אלא
גם המצב הבטחוני ושנות הצנע בארץ, העכירו את האוירה והקשו
על החיים.

כל המצרכים קבלנו בקיצוב לפי חלושים. המשכורת שולמה
בפחקאות לחנויות שתייבות מסים לעיריה.

טובות ויש לו חפקיד כזה, שאינו יכול לראות איש. שיהיה
לך סבלנות, הוא מוסיף, עוד תראה אותו ותתגאה בו.

נפרדתי מיוסף וחזרתי הביחה. למחרת כתבתי מכתב לאחי.

מכתב ואכזבה

י"ב באלול חש"ט 6.9.49

לאחי היקר חבקוק כהן.

שלום רב לך מכל המשפחה. אין אני יודע אחי
איך לספר לך על תלאותי הרבות שעברו עלי בחיפושים
אחריו בכמה מתנות צבא ובקיבוצים, ולדאבוני הרב
עד עתה לא מצאתיו. חרדה אחזה בנו שמא ח"ו קרה לך
משהו. ביקרתי מספר פעמים אצל קצין העיר חל-אביב,
והודות לו אני כותב לך מכתב זה.

ועתה אחי היקר, נעדרת מהבית זה שנה וחצי,
זמן ארוך מאוד בלי כל קשר אחר. תחאר לך את הדאגה
המכרסמת בנו בשל הפסקת ביקוריו אצל המשפחה במשך
זמן רב. שום מכתבים ושום ידיעות לא קבלנו על
אודותיו, והלב דואב.

ועכשיו, חבקוק היקר, בקשתי שטוחה לפניך.
כחוב למשפחה כדי שכולנו נדע שאתה חי ובריא. בזה
העשה שרות גדול שאין דוגמתו. מכחבך ירנין הלבבות
וישקוט הרבה את הרוחות. אין אני חושב שיקשה לעשות
שרות קטן זה למשפחתך, הדואגת מאד לשלומך, זה למעלה
משנה וחצי.

תפקידך אינו מרשה לגלות מקומך? זה אני יודע
יפה. שרות המולדת מעל לכל. למדתי זאת מפי חברך
הטוב והנאמן: יוסף בן סעדיה, שחטפתי אתו שיחה
ביחס אליך. רציתי לדעת מה שלומך ומה מעשיך.
כשפרדתי לו שנודע לי מפי קצין העיר שאחה בקריית
מוצקין, חייו והעמיד פני חם, אבל יוסף הזהיר אותי
לבל אבקר בקריה, כי לא יחננו לי לראותך. הבינתי
שזה חלק מהמשחק. לעת עתה לא אבוא אליך, כי איני

חכיתי מספר חודשים לחשובה משני מקומות: מקצין העיר
חל-אביב, ומיוסף בן סעדיה, ואין קול ואין עונה. בקרתי שוב
אצל קצין העיר, והוא אמר: שלאחר חקירה מקיפה החברר לו,
שחבוק אחי נמצא בקריח מוצקין. שאלתי את הקצין מדוע אין
אחי כותב הביחה, והוא ענה שאינו יודע. שמחתי לשמוע שהוא
ליד חיפה. הודיתי לקצין העיר והמשכתי לרמח גן כדי למצוא
אולי את יוסף.

שיחק לי מזלי ותפשתי אותו ברגע שיצא ממשרדו. כשראה
אותי פתח בתזרה את דלת המשרד והזמין אותי להכנס. פתחנו
את השיחה בענינים משפחתיים כגון: מה שלום כולם, ומה נשמע
ואיך הבריאות, ומה שלום פלוני ואלמוני וכדומה. אחרי זה
נגשתי לענין שלשמו באתי. ספרתי לו שהייתי אצל קצין העיר,
והוא אמר לי היכן חבוק נמצא.

יוסף חיך וענה: מצויין, אז אחת כבר לא צריך אותי.
אבל אני מיעץ לך לא לנסוע, כי לא יתנו לך לראותו. מוטב
שחכתוב לו מכתב, והוא ישלח לך חשובה ותיווכח שהוא בסדר.
תקשיב יוסף, אני שואל אותו: מדוע לא ענית למכתבי אם ידעת
שחבוק נמצא בחיפה? לא ידעתי - השיב יוסף כמחבונן, עם
חבוק כבר מזמן אינני מתראה. תשמע יוסף, אני אומר לו:
יש לי הרגשה שאחת מסחיר ממני משהו. אבל חדע לך, באם חוך
חודש-חדשיים לא יאפשרו לי לראות את אחי, אני ארעיש עולמות,
ואלך לכל מקום בו אוכל לקבל עזרה. אני אכתוב לאחי, כפי
שבקשה, אבל זכור, אני לא מרפה מזה.

יוסף: אם תקבל מכתב חשובה מחבוק זה ירגיע אותך?
חשובתי היא לא ולא! אני רוצה לראות את אחי ממש לנגד עיני.
יוסף מנסה להרגיע אותי ואומר: אל תדאג שלום, חבוק בידיים

עברה כמעט שנה ללא כל ידיעה ממנו. נסעתי לקצין העיר
חל אביב. אחרי שהסברתי לו את המצב, הבטיח לי שיחענין בדבר.
לא יכולתי לשבת בחיבוק ידיים ולחכות לחשובת קצין העיר,
ונסעתי עם רעייתי לחפש אותו בקיבוצים ובמחנות הצבא. לצערי
הרב, בכל מקום ששאלנו עליו קבלנו תשובה שלילית בה שתי
מלים: לא יודעים. תודש ימים של חיפושים אחריו, לא העלו
דבר. נזכרתי שיש לחבוק חבר, שעבד אחר, והחלטתי לכתוב לו.
זה נוסח המכתב:

24.8.49

לכבוד
הח' יוסף בן סעדיה

שלום רב לך,

זה שבועות רבים אני מחפש את אחי, חבוק כהן
וללא תועלת. בכל מקום עונים לי שלא שמעו עליו,
ואינם יודעים היכן הוא נמצא. ולכן חבר יקר, אני
פונה אליך בקריאה נרגשת, עשה עמדי חסד, ובאר לי
סיבת העדרו של חבוק זה למעלה משנה בלי מכתב ובלי
שום ידיעה ממנו.

אני יודע היטב שיש ביכולתך הרבה לעשות. כי הרי
עבדתם יחד אחת וחבוק ויחכן שגם היום כך.

בזמן האחרון באים אלי אנשים רבים ושואלים
לשלומי וזה מעורר בי דאגה רבה. כך גם אחיותי וכל
בני המשפחה, הייתי במשרדי קצין העיר חל אביב
ובקשתיו לברר בענין חבוק. עוזר הקצין אמר שאם
הוא היה יודע באיזה גדוד חבוק נמצא ומה מספרו,
היה הרבה יותר קל לאתר את חבוק. אבל הוא הבטיח
לחקור בדבר. אבקשך מאוד להודיע לי כל הפרטים על
אודות חבוק אחי. מצורף בזה בולים על מנת שחשלח
לי תשובה מיידית, ואהיה אסיר תודה לך.

בברכת חברים,

שלום כהן
בית ספר עממי ראשון-לציון

עברה כמעט שנה ללא כל ידיעה ממנו. נסעתי לקצין העיר
חל אביב. אחרי שהסברתי לו את המצב, הבטיח לי שיחענין בדבר.
לא יכולתי לשבת בחיבוק ידיים ולחכות לחשובת קצין העיר,
ונסעתי עם רעייתי לחפש אותו בקיבוצים ובמחנות הצבא. לצערי
הרב, בכל מקום ששאלנו עליו קבלנו תשובה שלילית בה שתי
מלים: לא יודעים. תודש ימים של חיפושים אחריו, לא העלו
דבר. נזכרתי שיש לחבוק חבר, שעבד אחר, והחלטתי לכתוב לו.
זה נוסח המכתב:

24.8.49

לכבוד
הח' יוסף בן סעדיה

שלום רב לך,

זה שבועות רבים אני מחפש את אחי, חבוק כהן
וללא תועלת. בכל מקום עונים לי שלא שמעו עליו,
ואינם יודעים היכן הוא נמצא. ולכן חבר יקר, אני
פונה אליך בקריאה נרגשת, עשה עמדי חסד, ובאר לי
סיבת העדרו של חבוק זה למעלה משנה בלי מכתב ובלי
שום ידיעה ממנו.

אני יודע היטב שיש ביכולתך הרבה לעשות. כי הרי
עבדתם יחד אחת וחבוק ויחכן שגם היום כך.

בזמן האחרון באים אלי אנשים רבים ושואלים
לשלומי וזה מעורר בי דאגה רבה. כך גם אחיותי וכל
בני המשפחה, הייתי במשרדי קצין העיר חל אביב
ובקשתיו לברר בענין חבוק. עוזר הקצין אמר שאם
הוא היה יודע באיזה גדוד חבוק נמצא ומה מספרו,
היה הרבה יותר קל לאתר את חבוק. אבל הוא הבטיח
לחקור בדבר. אבקשך מאוד להודיע לי כל הפרטים על
אודות חבוק אחי. מצורף בזה בולים על מנת שחשלח
לי תשובה מיידית, ואהיה אסיר תודה לך.

בברכת חברים,

שלום כהן
בית ספר עממי ראשון-לציון

האוכל שאל את מי אני צריך. את חבקוק אחי - עניתי. הוא אוכל עכשיו - אמר, הכנס.

חדר האוכל היה מלא סועדים. נכנסתי כמהופנט, כשאני מחפש אותו בין הראשים. הסועדים שעברתי לידם שואלים אותי: את מי אתה מחפש, את מי אתה רוצה? אינני עונה להם, אני נמצא בעולם אחר. אני רואה מרחוק אחד דומה לאחי. זה הוא, לא הוא, אני מחקרב אליו ודמעות שמחה חונקות את גרוני. אני מושק ומחבק אותו וגועה בבכי לעיני הסועדים.

או, לא יאה לך אחי לעשות כך, הוא אומר, הנה אתה רואה אני חי בריא ואיתן. הוא מרגיע אותי ולוחש לי: בוא נצא החוצה, שם נוכל לדבר. כשאני נושם ונושף ומנגב דמעותי, יצאנו מחדר האוכל, וחורף הליכה איטית בשבילי המשק המשכנו בשיחה. אמרתי לחבקוק: אינך מחאר לעצמך כמה צער וחרדה גרמת למשפחה בזה שלא הודעת דבר. לא קראת ידיעות אחרונות מאתמול, שם כתבו שמך בין ההרוגים. לא קראתי - ענה חבקוק - את העתון מביאים לחדר האוכל, ולא כולם מספיקים לקרוא. שמעתי שמדברים על הרוגים ופצועים, ולא תארתי לעצמי שהמשפחה תעשה מזה ענין. חוץ מזה אני לא היחיד בארץ בשם חבקוק. אני מצטער שכך קרה - סיים חבקוק את דבריו. הוספתי ואמרתי לו: אתה יודע שכל המשפחה לא עצמה עין כל הלילה, וכולם מחכים לשובי. אתה חייב לבקר אצל המשפחה בהקדם האפשרי.

בלב שמח נפרדתי מאחי. חזרתי הביתה וספרתי למשפחה כל מה שאירע.

חבקוק ערך ביקור אצל המשפחה רק כעבור חדשיים מיום שבקרתי בקיבוץ עין החורש, וזה היה ביקור קצר של יומיים בלבד. אחרי כן נעלמו עקבותיו.

היה בכי רע, ולא עבר יום בלי החנגשויות דמים.

מאורעות הדמים נמשכו ביתר שאת, גם לאחר הכרזת האומות המאוחדות על הקמת מדינה ליהודים ביום 29 בנובמבר 1947. ביום 13 באפריל 1948, באה החקפת דמים אכזרית על עובדי רפואה בדרך להר הצופים ליד שיך ג'ראח, בה נרצחו אחיות, רופאים ועובדי האוניברסיטה.

בעתון ידיעות אחרונות, שיצא באותו יום היה בין רשימת הקורבנות גם שמו של אחי חבקוק כהן. הזדעזענו לשמע הבשורה הנוראה הזאת. כל בני המשפחה התאספו בביתי מוכי יגון וחדהמה. אני עצמי לא האמנתי למה שהיה כתוב בעתון, והייתי בדעה שנפלה טעות או שיש עוד חבקוק כהן אחר. רציתי לנסוע לקיבוץ בו היה צריך להיות אחי. אבל השעה הייתה כבר מאוחרת, וגם חשבתי שאם ח"ו הידיעה נכונה, יודיעו לנו בוודאי במשך הלילה.

כל המשפחה לא עצמה עין כל הלילה. מאחר ולא קבלנו במשך הלילה כל ידיעה, החלטתי לנסוע לקיבוץ ושם אדע הכל. עם שחר יצאתי מביתי ובשעה 8 בערך הגעתי לקיבוץ עין החורש. ליד שער הכניסה שאלתי אדם שהוביל מריצה: חסלת לי, חבקוק פה? כולם עכשיו בחדר האוכל, גם הוא - ענה לי. חשבתי שהאיש משטה בי. עמדתי על עומדי כלא מאמין. האיש שראה אותי כמהסס אמר: אחה לא יודע את הדרך לחדר האוכל? חלך ישר, אחרי כן חפנה ימינה, ושם יראו לך.

הודיתי לו והלכתי כפי שהסביר. על מפתן חדר האוכל עצרתי לנוח מעט. הלב שלי הלם בחוזקה ולא ידעתי מה מחכה לי. בשורה טובה או ח"ו אכזבה מרה. בחור צעיר שיצא מחדר

הלכתי עם חבקוק לחדר האוכל. לכשגמרנו לאכול, ישבנו על הדשא והמשכנו בשיחה שנסבה על העבודה במשק, על המלחמה והמצב הבטחוני בארץ, ועל בני המשפחה בבית.

בשעה 10 בערך נכנסתי לישון באוהל. הייתי עייף מאוד, וחור מספר דקות נרדמתי וישנתי שינה ערבה עד אור הבוקר. צלצול הפעמון המעורר את חברי המשק העיר גם אותי. החרחצתי והתלבשתי והייתי כבר מוכן לדרך. חבקוק צייד אותי בסנדוויץ וענבים לדרך, ונפרדתי ממנו בהבטחה מצידו שיבקר את המשפחה חור חודשיים. את הטיול שלי המשכתי מביח השיטה לעפולה, לירושלים, לגליל העליון, לחיפה ומכאן חזרה הביתה.

חודשים עברו עד שהוא בא לבקר. היה זה ביקור פתע ולזמן קצר. לשאלתי: מדוע אינו מבקר, נאמר פעם בחודש או לפחות לכתוב למשפחה כדי שנדע שאחה בריא ונוכל גם אנחנו לכתוב לך, היחה חשובתו: חבינו אותי, אני עסוק כל יום מבוקר עד ערב, ובלילה אני לומד. אין לי זמן לעצמי כל שכן לביקורים. גם לא תוכלו לכתוב לי, כי אין לי כתובת קבועה. אני אשחל לכתוב לכם בכל רגע שיהיה לי זמן. אל חכעסו עלי, סיים דבריו בחיור.

וכך חלפו השנים. לעתים וחוקות היה כותב שהוא כל הזמן חושב על המשפחה, ומחנצל על שאינו יכול לבקר. היו אלה שנות המלחמה העולמית השניה, שנות העליה וההעפלה.

באחד ממכתביו שהגיע לאחר חודשים רבים של צפיה, הוא כותב שהוא עסוק מאוד בענין חשוב ואינו יכול לבקר אצל המשפחה. מוסר ד"ש ונשיקות חמות לכולם. מהיכן נשלח המכתב לא יודעים. שוב עברה למעלה משנה. חבקוק לא ביקר ואף לא כתב. המצב הבטחוני

ביקורי בקיבוץ בית השיטה

בתאריך 26.7.43, הגעתי בצהריים לקיבוץ. לפי בקשתי הראה חבר הקיבוץ את מעונו של חבקוק. הוא הופתע ושמח לבואי. חברי הקיבוץ התגודדו סביבי והזמינו אותי לאכול איתם ארוחת צהריים בחדר האוכל של הקיבוץ.

אחרי הארוחה, ישבתי עם חבקוק באוהל שלו, ושוחתנו על בני המשפחה ועל חייו והתקדמוחו בקיבוץ. לבסוף הסתכל בשעונו ואמר: אחה וואה, אני צריך עוד מעט לעזוב אותך ולצאת משעה 3 עד 6 לעבודה במשק. לו הודעת לי על בואך, הייתי משתחרר ליום אחד ומטייל אתך בסביבה. אין דבר, אחי, עניתי לו, רק הבוקר החלטתי לבקר, ואיך יכולתי להודיעך על בואי? לא חשוב - אמר, עכשיו תעלה על המגדל ותשכב לנוח על המחצלת. קח תקרא בחוברת הזאת, הושיט לי אותה, והוסיף: נחראה בסיום העבודה בשעה 6.

נחתי עד 5, אחרי זה ירדתי מעל המגדל, הוצאתי מהמזוודה שלי בגדים להחלפה והלכתי להתקלח. חזרתי מהמקלחת וחכייתי באוהל לאחי. בשעה 6 חזרו כולם מהעבודה.

חבקוק הופיע בפתח האוהל ובידו אשכול גדול ענבי מוסקט מהכרם. את הענבים הבאתי בשבילך, קח תאכל. אני הולך למקלחת - אמר, והלך. רחצתי ואכלתי מהאשכול לשובע, והותרתי מזה לאחי. כשחזר מהמקלחת ישבנו באוהל כחצי שעה ושוחתנו הפעם על חייו הוא: איך הוא מרגיש מחוץ לבית, ומה הן חכניותיו לעתיד, אם חסר לו כסף או משהוא אחר וכד'. מכל חשובותיו למדתי, שהוא עובד ולומד. פעם בקבוץ זה, פעם במקום אחר. השיחה נקטעה לשמע צלצול הפעמון הקורא לארוחת הערב.

פרשת חייו ומותו של אחי חבקוק ז"ל

אחי, חבקוק בן חמאמה ויוסף כהן עראקי ז"ל, נולד
בניסן שנת תרפ"ה, 1925, בעיירה אלהג'ר בצפון חימן, בה
נולדו כל בני המשפחה. בשנת 1929 עלה לארץ עם משפחתו. (האם
נפטרה בתימן בהיותו חינוק). המשפחה העדיפה את ראשון-לציון
במקום מחאים למגורים. מה עוד שקרובי המשפחה גרים בשכונת
שיבת ציון, וטוב להעזר בהם בתחילת דרכנו החדשה בארץ.

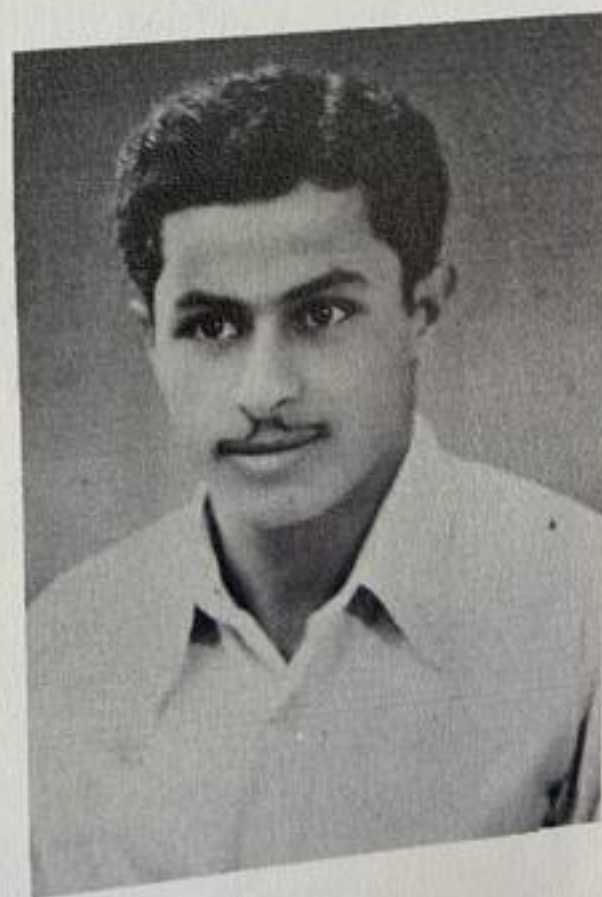
חבקוק למד 3 שנים בתלמוד תורה, המשיך ללמוד בביה -
הספר העממי, ובשנת ת"ש, 1940, סיים את חוק למודיו בהצטיינות.
וצה לדעת יותר והמשיך בשעורים פרטיים.

יום אחד בא אלי ואמר בביישנות: אני רוצה לעזוב את
ראשון ולהכנס לחנועת הנוער בחל-אביב. שם אני אקבל הדרכה
וציוד במקום. אני רוצה ללמוד עוד ולהתקדם בחיים. פה בראשון
לא רע, אבל לא מספיק. אל תדאגו לי אני אבוא כל פעם לבקר.
ראיתי שעז רצונו לצאת למרחב, ולא רציתי להיות לו למכשול.
שאלתי אותו עוד שאלה אחת: תאמר לי אחי, מה עם לינה, אוכל
ובגדים? אל דאגה אחי, ענה בחיור. החנועה הבטיחה לי הכל גם
דמי כיס. לא נותר לי אלא לחת לו את ברכתי.

היה זה בשנת 1941. חבקוק נכנס לחנועת הנוער בחל-אביב,
אחרי כן עבר לנח"ל, משם שלחו אותו לקיבוצים שונים להכשרה.
כל כמה חדשים היה מבקר את המשפחה והיה נראה לי שהוא שבע
וצון, בריא ואיתן. באחד ממכתביו שכתב הביחה נודע לי, באיזה
קבוץ הוא נמצא. באחד הטיוולים שהייתי רגיל לעשות, עשייתי הפעם
לעמק יזרעאל.

אחי היקר חבקוק כהן ז"ל

ספר זה מוקדש לזכר

הורי

חבקוק אחי

וצביה אחותי

זכרונם לברכה

חבלי עליה

מתימן לארץ-ישראל

דרך עדן-מצרים

תרפ"ז - תרפ"ט

1927 - 1929

ירושלים

שלום כהן (עראקי)

חבלי עליה